

Kehitysyhteistyö murroksessa

Kehitysyhteistyön haasteet tulevalla hallituskaudella

Kehitysyhteistyö ei ole samanlaista kuin 20 vuotta sitten. Muutos on tapahtunut nopeasti, eikä kehitysyhteistyön positiivisia vaikutuksista tarvitse enää etsiä yksittäisistä hankkeista. Tämän päivän kehitysyhteistyö tukee kehitysmaiden omaa sosiaalista kehittymistä kestäväällä ja kokonaisvaltaisella tavalla. Kehitysyhteistyössä painotetaan kansallisten rakenteiden ja demokraattisten prosessien kautta työskentelyä, lähtökohtana kehitysmaan omat prioriteetit sekä avunantajien työn harmonisointi. Samaan aikaan kun kehitysyhteistyö keskittyy enemmän kansalliselle tasolle, sen tehokkuuden ja vaikuttavuuden mittaaminen, sekä ihmisten mahdollisuus osallistua demokraattisiin prosesseihin ruohojuuritasolla ovat nousseet yhä tärkeämmäksi.

Myös Suomen näkökulmasta kehityspolitiikan rooli on muuttunut. Kansainvälisen kehityspolitiikan tärkein tavoite, köyhyyden vähentäminen, liittyy suoraan moniin Suomen globaalipolitiikan tavoitteisiin kuten vakauden lisäämiseen, talouden kasvuun, ympäristön kestävyteen ja ihmisoikeuksiin. Köyhyyttä voidaan vähentää parantamalla yksilön vaikuttamismahdollisuuksia elämänlaatunsa parantamiseen sekä tukemalla talouskasvua, joka luo kehittyvien maiden köyhälle enemmistölle edellytykset osallistua ja hyötyä taloudellisesta toiminnasta. Köyhyyden vähentyminen kehittyvissä maissa edistää niiden vakautta tukemalla maiden yhteiskuntarauhaa ja vähentää myös paineita laittomaan siirtolaisuuteen.

Suomen globaalipolitiikan tavoitteet, tavoitteiden yhteys kehitysyhteistyöhön ja vaikuttava kehitysyhteistyö ovat haasteellisia asiakokonaisuuksia, johon suomalaisten päätöksentekijöiden on otettava kantaa. Tähän mennessä suomalainen poliittinen keskustelu kehitysyhteistyöstä on keskittynyt ennen kaikkea käsittelemään kehitysyhteistyön määrärahoja. On kuitenkin epätodennäköistä, että Suomi saavuttaisi YK:n asettaman tavoitteen sitoa 0,7 % BKT:stään kehitysyhteistyöhön ennen vuotta 2010. Kehitysyhteistyömäärärahojen kasvattaminen 0,7 prosenttiin on ollut Suomen poliittinen tavoite yli kolmekymmentä vuotta. Valtiovarainministeriön esitys vuoden 2007 talousarvioksi esittää kehitysyhteistyömäärärahojen nostamista 0,43 prosenttiin BKT:stä. Vuoteen 2006 verrattuna tämä merkitsee yhden prosentin sadasosan kasvua.

Hallituksen kehyspääatoksen yhteydessä keväällä 2006 vahvistettiin 0,7 bruttokansantuloisuuden olevan yhä hallituksen poliittinen tavoite. Kehysriihessä päätettiin kuitenkin jättää päätös vuosien 2008–2011 kehitysyhteistyömäärärahasosta seuraavan hallituksen vastuulle. Tämä edellyttää puolueita tuomaan julki kantansa kehitysyhteistyömäärärahojen tasosta ja sen antamisen mekanismeista ennen eduskuntavaaleja. Kehityspoliittisen toimikunnan mukaan määrärahatavoitteen saavuttamiseksi tulisi vakavasti harkita määrärahojen irrottamista kehysmenettelystä säätämällä laki pysyvällä määrärahasosta.

FAQ

1. Onko kehitysyhteistyön saavutuksista todellista näyttöä?

Pitkällä aikavälillä kehitysyhteistyön vaikutusta on vaikea nähdä erillään muiden taloudellisten ja yhteiskunnallisten prosessien vaikutuksista. Vaikka kehitysyhteistyöhön ei ole suunnattu suuria varoja, on sillä saavutettu huomattavia tuloksia. YK-järjestöt ovat arvioineet että lapsikuolleisuus on köyhissä maissa puolittunut 1960-luvusta, aliravitsemus on vähentynyt kolmanneksella ja koulutusta vaille jäävien lasten määrä on supistunut puolesta alle neljännekseen.

2. Hyötyvätkö laajan korruption takia kehitysyhteistyöstä eniten virkamiehet ja valtaapitävät?

Kehitysavun historiaan mahtuu myös väärinkäytöksiä, etenkin kun sitä on käytetty ensisijaisesti politiikan välineenä. Nykyään kehitysyhteistyössä korruption estäminen otetaan vakavasti huomioon ja rahojen käyttöä seurataan tarkasti. Suomen suurlähetystöjen ja ulkoministeriön virkamiehet sekä kansainväliset järjestöt pitävät avun käytön seuraamista tuensaamisen ennakoedellytyksenä.

Budjettituki on vähentänyt köyhyyttä Tansaniassa

Tansania on ollut Suomen kehitys yhteistyökumppani yli 40 vuoden ajan. Suomen tuki Tansanialle on sisältänyt useita avun muotoja, mutta yhdessä useiden muiden avunantajamaiden kanssa maksettava suora tuki valtion budjettiin on tullut yhä tärkeämmäksi keinoksi tukea maan kehitystä. Budjettituen tavoitteena on vähentää kokonaisvaltaisesti köyhyyttä ja tukea kehityksensä oman hallintojärjestelmän vahvistumista. Budjettitukea saava maa käyttää apuvarat kansallisen köyhyyden vähentämishajelmien mukaisesti. Tansanian saama budjettituki on mahdollistanut voimakkaan panostamisen perusopetukseen. Nyt jo yli 95 prosenttia 7-13 vuotiaista lapsista käy koulua, joukossa lähes yhtä paljon tytöjä ja poikia. Myös terveyssektorille annettu yhteisrahoitus on tuottanut tuloksia, ja alle viisivuotiaiden kuolleisuus on vähentynyt merkittävästi.

Mosambikin budjettituki on nostanut julkisten palveluiden saatavuutta

Vaikka budjettitukea on Mosambikille annettu vasta muutamia vuosia, on sillä todettu olleen positiivinen vaikutus köyhyyden vähentämiseen ja talouskasvuun, joskin sen tarkkaa vaikutusta on vaikea arvioida. Inhimillisen kehityksen indikaattorilla mitattuna Mosambik on yhä listan häntäpäässä, mikä ei kuitenkaan johdu kehityksen puutteesta vaan hyvin alhaisesta lähtötasosta. Tuore budjettituki evaluaatio kiittää maan keskittymistä köyhyyden vähentämiseen ja valtion taloushallintojärjestelmien kehittämiseen. Kansallisen omistajuuden sekä hallinnon ja politiikan läpinäkyvyyden on todettu parantuneen ja terveyspalveluiden saatavuuden ja käytön selvästi lisääntyneen. Mosambikissa Suomi on yleisen budjettituen ja sektoriohjelmien myötä siirtynyt yhä enemmän puhtaasta kahdenvälisestä yhteistyöstä osaksi muuta avunantajien yhteistyötä.

Vietnamin maaseudun elinolot ovat kohentuneet

Suomi on tukenut vuodesta 1997 lähtien maaseudun kehityshanketta Quan Trin provinssissa Keski-Vietnamissa. Keski-Vietnamin vuoristoalueet ovat Vietnamin köyhintä aluetta, jossa suurin osa väestöstä kuuluu etnisiin vähemmistöihin. Hankkeen pää tavoite on ollut vähentää köyhyyttä. Hankkeessa on tuettu kestäviä elinkeinoja, parannettu maaseudun perusrakenteita rakentamalla kastelukanavia, teitä ja kouluja sekä kehitetty paikallisten järjestöjen toimintakykyä. Vuonna 2005 tehdyn tutkimuksen mukaan hankkeen ansiosta 81 prosenttia viljelijöistä oli lisännyt tuotantoaan, 60 prosentilla viljelijöillä oli enemmän ruokaa ja 71 prosenttia kotitalouksista sai aiempaa enemmän tuloja viljelyn ulkopuolisista elinkeinoista.

Ongelmajätteiden käsittely on parantanut ympäristön tilaa Egyptissä

Egypti on määritelty Suomen kehitys yhteistyön siirtymämaaksi, mikä tarkoittaa, että Suomen kahdenvälinen lahjamuotoinen hankeyhteistyö päättyi vuonna 2007. Vuosina 2003–2006 Suomi on toteuttanut Aleksandriassa hankkeen, jossa yhteistyössä paikallisen hallinnon kanssa perustettiin ongelmajätteiden käsittelylaitos. Ongelmajätteiden käsittely on yleisesti Egyptissä ollut huonosti hoidettu, mistä on ollut vakavia seurauksia ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnille. Hankkeen ansiosta on ympäristöystävällisyyttä onnistuttu markkinoimaan paikallisille yrityksille kaupallisesti hyödyllisenä toimintana ja ihmisten sekä yritysten tietoisuutta ympäristöasioista kasvattamaan. Vastuu hankkeen toiminnasta on siirtymässä paikallisille ja sen kestävyys vaikuttaa hyvältä: yritykset ovat valmiit maksamaan ongelmajätteidensä käsittelymaksut mikä turvaa laitoksen toimintaedellytykset.

3. Ovatko vapaakaupan edistäminen ja kasvattaminen kehitys yhteistyötä parempi keino vähentää köyhyyttä?

Vaikka maailmankaupan rakenteet ovat yksi suurimmista syistä sille, miksi kehitys maiden on vaikeaa nousta köyhyydestä, ei kaupan liberalisointi luo automaattisesti globaalia hyvinvointia. Kehitys maiden vientituotteet ovat edelleen pääosin raaka-aineita ja niiden kilpailukyky heikentävät myös teollisuus maiden tuotteilleen ja tuottajilleen maksamat tuet. Kehitys yhteistyöllä voidaan myös edistää kehitys maiden kauppa- ja tuotantokapasiteetin vahvistamista.

4. Tuleeko Suomen kehitys avun hyödyntää suomalaista teollisuutta, vientiä ja osaamista?

Kehitys yhteistyö sitominen lahjoittajamaasta tehtäviin hankintoihin on todettu olevan kehitys vaikutusten aikaansaamiseksi erittäin tehontota. Suomi onkin sitoutunut niin kutsuttuun avun sitomattomuuteen. Suomalaista asiantuntemusta hyödynnetään kehitys yhteistyössä runsaasti, mutta se ei ole kehitys yhteistyön itseisarvo.

5. Tulisiko Suomen ensisijaisesti huolehtia kansallisesta edustaan ja Suomen köyhistä?

Kehitys yhteistyön ei ole vain globaalin solidaarisuuden osoitus, vaan Suomen kansallinen etu. Keskinäisriippuvuuksien maailmassa kehitys yhteistyö on väline Suomen pitkäjänteisten poliittisten tavoitteiden saavuttamisessa, jolla pyritään luomaan turvallista ja hyvinvoivaa Suomea. Kehitys avun kasvattaminen YK:n suosittamalle tasolle ei tarkoita tukea tarvitsevien aseman huonontamista Suomessa. Suomi antaa kehitys apua vuonna 2006 noin 670 miljoonaa euroa, joka on noin 1,7 % valtion budjetista.